

KANNANOTTO KOLHON KOULUN SÄILYTTÄMISEN PUOLESTA

17.12.2023

Arvoisa päättäjä,

me Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kolhon paikallisyhdistyksen vapaaehtoiset työntekijät olemme erittäin huolissamme suunnitelmista lakkauttaa Kolhon koulu.

Suurin osa hallituksemme jäsenistä työskentelee toimijakentällä. Vaikka kaikki olemme kolholaisten lasten vanhempia, tämä kirjoituksemme peilaa vahvasti työnäkökulmaamme. Olemme laatineet tämän kirjoituksen mm. psykologin, kuraattorin, liikunnanohjaajan, nuorisotyöntekijän ja palveluohjaajan ja nuorten työvalmentajan näkökulmasta.

Toivomme vahvasti, että leikkaukset eivät kohdistu ainakaan suunnitellussa aikataulussa ja perustelemme sitä tässä.

ALUKSI

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi julkaisi viime vuonna arviointitutkimuksen, jossa käsiteltiin kouluverkon muutosten vaikutuksia maaseutu- ja saaristoalueilla.

”Tutkimuksen mukaan koulujen lakkauttamisen vaikutus kuntien talouteen ja elinvoimaan voi olla jopa päinvastainen.”

”Karvin raportin mukaan koulutusmenot kasvoivat vähiten niissä kunnissa, joissa oli tehty vain vähäisiä tai ei lainkaan kouluverkkomuutoksia. Kun taas suuria tai erittäin suuria kouluverkkomuutoksia tehneissä kunnissa menot kasvoivat merkittävästi muita kuntia enemmän, Lehtola sanoo.”

<https://yle.fi/a/74-20048667>

Olemme monesti niin keskittyneitä säästöihin, että laaja-alainen tarkastelu tulevien menojen osalta jää vähäiseksi. Lisäksi tulevien vuosien ja vuosikymmenten vaikutusarviointi jää usein liian suppeaksi tai lyhytjänteiseksi. Siksi haluamme tuoda nämä seuraavat erittäin merkittävät kohdat tarkempaan tarkasteluun.

Kyläkoulu vaikuttaa asuinalueen viihtyisyyteen ja sillä on suora vaikutus alueemme veto- ja pitovoimaan. Muuttotappiokuntana Mänttä-Vilppula on tilanteessa, jossa sen pitäisi aktiivisesti panostaa uusien asukkaiden, mökkiläisten ja etenkin perheellisten paluumuuttajien houkutteluun alueelle pysyviksi asukkaiksi. Tässä porkkanana toimisi paitsi edulliset tontit, niin myös puhdas luonto viihtyisyys ja toimivat/riittävät palvelut. Mielestämme Mänttä-Vilppulan tulisi taistella oman säilymisensä puolesta tarjoamalla pysyvyyttä ja jatkuvuutta eikä lakaista alueemme elinvoimaa ylläpitäviä ja säilyttämisen arvoisia rakenteita säästötoimien tieltä. Kolhon sykkivä sydän, kyläkoulu, edustaa näitä säilymisen kannalta tärkeitä rakenteita parhaimmillaan. Koulu on Kolhon kylän säilymisen kannalta elinehto. Ilman kyläkoulua, Kolhossa ei ole enää aktiivista elämää ja sen myötä tulevaisuutta.

Kyläkoulun lakkauttamisella on kylän asukasluukuun romahduttava vaikutus. Kyläkoulu on kylän elinvoiman ehto. Kun koulu häviää, häviää samalla myös yhteisöllisyys, lasten lähipaikkaharrastaminen katoaa ja kiinteistöjen arvot romahtavat - talot eivät mene enää kaupaksi ollenkaan. Kylien näivettymisen myötä koko kunta näivettyy. Olli Lehtosen laajaan tutkimukseen voi perehtyä mm. seuraavan artikkelin kautta:

<https://yle.fi/a/3-12153742>

Pelkkä koulukiinteistöjen neliömäärän suhteessa oppilasmäärään ja tilastojen valossa vähenevän oppilasluvun tarkasteleminen, eivät voi olla ainoita tai ainutlaatuisia tarkastelukriteereitä Kolhon koulun kohdasta päätettäessä. Siksi toivomme teiltä päättäjiltä vankkaa tutkimukseen ja asiantuntijuuteen perustuvaa pohdintaa, inhimillisyyttä ja joustoa tilanteeseen.

Kolhon kyläkoulu on muutakin kuin paikka, jossa lapset käyvät opiskelemaan. Siellä lapsemme kasvavat osana koko kyläyhteisöämme. Kolhon koulu on täynnä elämää; koulupäivien jälkeen siellä harrastetaan ja lisäksi siellä järjestetään kerho- ja kurssitoimintaa. Kolhon koulu on lisäksi muihin Mänttä-Vilppulan kouluihin verrattuna varsin hyväkuntoinen rakennus, jonka on mahdollista tarjota vielä useiden vuosien ajan hyvät puitteet lasten pedagogiseen kasvatustyöhön. Haluamme vielä kysyä, onko missään vaiheessa mietitty sitä vaihtoehtoa, että myös Vilppulasta tai Pohjaslahdelta saattaisi jotkut perheet olla halukkaista tuomaan lapsiaan Kolhon kyläkouluun. Yhtä pitkä matka on Vilppulasta Kolhoon kuin Kolhosta Vilppulaankin.

Toivomme, että Kolhon koulun lakkautusta siirrettäisiin ainakin muutamalla vuodella eteenpäin nyt ehdotuksessa olevasta ajankohdasta (8/2025), koska oppilasmäärä ei laske siinä kohtaa vielä niin dramaattisesti. Vertailun vuoksi esim. Pohjaslahden kyläkoululla oli paljon alle Kolhon koulun tämänhetkisen tai lähivuotisten oppilasmäärän, kun koulu lakkautettiin.

PAIKALLISET HARRASTUKSET JA VÄHÄINEN KULKEMINEN EDISTÄVÄT TERVEYTTÄ JA SÄÄSTÄÄ KUSTANNUKSIA

Halutessaan harrastaa esimerkiksi lentopalloa, jääkiekkoa, viulun soittoa tai jalkapalloa, kolholainen lapsi tai nuori kulkee Vilppulaan tai Mänttään.

Tällä hetkellä Mäntässä harrastava yläkouluikäinen nuori saattaa viettää harrastuspäivänä esimerkiksi 3h pelkästään koulu- ja harrastematkoihin. Esimerkiksi nuoren 4 harrastustapahtumaa arkiviikossa tarkoittaa 12 tuntia viikoittaista kulkemista. Tämä on ns. tavalliselle aktiiviselle nuorellekin kuormittavaa ja sekä perheissä että harrastuksissa täytyy seurata nuoren kuormitusta. Lisäksi se on pois arkiliikunnasta tai lähipaikkaliikunnasta tai -harrastamisesta.

Kolhon koulun lakkauttamisen myötä kulkemisen kuormitus syntyy jo alakouluikäiselle Mäntässä harrastavalle lapselle – olettaen, että kylän näivettyessä ja lähiharrastusten poistuessa, lapsella on ylipäättään kuljetus harrastukseensa.

Erytyislapsia, jotka kuormittuvat ns. normaali lapsia herkemmin, koulun lakkauttamissuunnitelmassa ei ole huomioitu lainkaan. Heille jo pelkästään koulunkäynnistä syntyvä kuormitus voi olla niin haasteellista, että kaikki harrastukset täytyy lopettaa. Näin käy jo tällä hetkellä yläkouluikäisille ja toista astetta käyville erityisnuorille.

Kun kuormitustekijät kasvavat, onko kaupungilla valmius ja taloudelliset edellytykset tehdä erityisiä ja joustavia opetusjärjestelyjä esimerkiksi kehittämällä erilaisia oppimisympäristöjä erilaisiin tiloihin? Näille olisi tarvetta jo tälläkin hetkellä.

Kuormitustekijöiden huomioimattomuus johtaa isoihin kustannuksiin opintojen keskeytysten ja erilaisten korvaavien palveluiden vuoksi.

Lasten kuormittuminen asettaa myös perheille erilaisia haasteita. Tähän tarvitaan monimuotoisempia palveluita ja lisäresursseja. Vapaaehtoistyötä, jolla monet harrastukset toimivat, ei jakseta enää tehdä.

Lasten määrän väheneminen harrastuksissa näivettää pikkuhiljaa myös urheiluseurat ja muut laadukasta harrastamista tarjoavat toimijat. Tätä olisi mahdollista hidastaa kouluverkon säilyttämisellä.

Lisäksi vähäisestä liikkumisesta ja sen tuomista tulevien vuosien mm. taloudellisista kustannuksista eri sektoreilla on oltava huolissaan:

Uusimmat Move-tutkimukset kertovat:

”Fyysisen toimintakyvyn alueelliset erot ovat edelleen merkittäviä 5.- ja 8.-luokkalaisilla. Tiheimmin asutuilla kaupunkiseuduilla toimintakyky on selkeästi parempi kuin harvaan asutuilla alueilla.”

<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/lasten-ja-nuorten-fyysisen-toimintakyvyn-lasku-tasaantunut>

Päivittäisellä kuljettamisella lisätään lasten liikunnan vähäistä määrää entisestään. Tämä kulminoituu kustannusten kasvussa sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa.

Liikkumattomuuden kustannuksia voi tarkastella mm.:

<https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset/liikkumattomuuden-kustannukset-suomessa/>

Tällä hetkellä Mänttä-Vilppulan kokonaiskustannukset liikkumattomuuden osalta ovat jo yli 3 miljoonaa euroa.

Kaiken kaikkiaan terveyden edistämiseen liittyvät kokonaisvaltaiset tarkastelut tulisi olla esillä myös kouluverkon uudelleen suunnittelussa. Terveyden edistämiseen liittyväkin tutkimustietoa on jo paljon tarjolla, joten on mahdollista toimia halutessaan sen mukaisesti. Toivomme, että rakenteita, ympäristöä, elämäntilannetta, toiminnallista riippuvuutta ja erityisesti yhdenvertaisuutta tarkastellaan tässäkin suunnitelmassa siten, että lasten ja nuorten etu on ensisijaisesti harkittu. Samalla pystytään tarkastelemaan myös perheiden hyvinvointia samoilla terveyden edistämisen mittareilla.

LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS ON VELVOITTAVA

Lapsen oikeuksien sopimus on velvoittava ja lapsen etua on tarkasteltava laaja-alaisesti, myös monipuolisesti talousarvionäkökulmasta.

Aikuisten arvio lasten edusta ei ohita velvollisuutta kunnioittaa kaikkia lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisia lapsen oikeuksia. Muistutamme myös päätöksen teon vastuusta: Päätökset eivät saa olla eriarvoisia suhteessa muihin paikkakunnan lapsiin. Mm. terveys, sosiaalinen hyvinvointi ja koulutukseen liittyvät asiat tulee olla pohdittuina. Samoin pitää olla huomioituna erilaisia tilanteita ja erilaisessa asemassa suhteessa muihin olevat lapset. Heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten asema (mm. erityisoppilaat) täytyy olla erityisesti tarkasteltu ja pohdittu.

Päätöksentekijän on voitava osoittaa, että lapsen etua on arvioitu sekä myös se, miten sitä on arvioitu ensisijaisena ratkaisuperusteena.”

<https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimuksen-yleisperiaatteet/lapsen-etu/>

<https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/lapsivaikutusten-arviointi/>

Haluamme vielä painottaa, että onkin ensiarvoisen tärkeää ja etenkin lapsen edun mukaista, että lasten koulupaikka ja harrastukset järjestetään mahdollisimman lähelle häntä ja hänen kotiaan. Myös lapsen päivittäinen koulumatka tulisi olla järjestetty mahdollisimman lyhyeksi ja turvallisiksi. Lapsen oikeutena on paitsi oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, niin myös oikeus ikätasoiseen kehitykseen, perusopetukseen, unohtamatta oikeutta leikkiin ja vapaa-aikaan. Jos Kolhon koulu lakkautetaan, kolholaisten lasten koulumatkat ns. syöttökyyteineen ja odotteluineen pitenevät, jolloin myös koulupäivät kokonaisuudessaan pitkityvät. Tällöin aikaa ja energiaa vapaa-ajan leikkiin ja harrastuksiin ei enää jää yhtä paljon ja pitkien päivien aiheuttama kuormitus purkautuu väsymyksenä vapaa-ajalla.

Toivomme, että mikäli näitä näkökulmia ei ole vielä pohdittu, laskettu ja arvioitu, tai niitä ei ole vielä arvioitu tarpeeksi kokonaisvaltaisesti, ne otettaisiin monipuolisesti ja vakavasti huomioon. Nyt tehtävillä tärkeillä päätöksillä on vaikutus myös lasten ja nuorten syrjäytymiseen joko ehkäisevästi tai sitä edesauttavasti. Syrjäytymisen ehkäisyyn käytettävä suunnittelu ja kannattavuuslaskelma on pitkäjännitteistä ja kannattavaa. Syrjäytymisen ehkäisyä koskevaa tutkimustietoa löytyy jo laajasti, samoin kuin kustannuslaskelmia syrjäytyneiden nuorten osalta. Tämä ei kuitenkaan näy mielestämme päätöksenteossa. Päätöksiä, jotka tehdään nyt lapsiin ja nuoriin kohdistuen, peilautuvat muutaman vuoden päästä nuoriin aikuisiin. Silloin tehdään jo korjaavaa työtä moniammatillisesti ja kustannukset ovat moninkertaisia.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kolhon paikallisyhdistys ry.

Anne Sinipuro, pj.

Terhi Rajala, siht.

Tanja Mäkelä

Taru Helin

Kati Somppi

Taru Pihl

Krista Stållhammar-Jodat

Nyawera Theuri

Minna Ykspuu

**MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
*Kolhon paikallisyhdistys***